

Nr 28.

Av herr **Wavrinsky**, om ändring av 18 kap. 16 § strafflagen.

I motion nr 133, väckt i andra kammaren år 1896, hemställde undertecknad, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära, det Kungl. Maj:t ville låta utreda, i vad mån och under vilka förhållanden utsträckt befogenhet för kronobetjäning och polismyndighet att inskrida mot svårare djurplågeri eller andra åtgärder till djurens skydd mot misshandel, såsom skärpta straffbestämmelser m. m., äro av behovet påkallade, och att Kungl. Maj:t i samband därmed ville snarast möjligt förelägga riksdagen förslag till lag i sådant syfte».

Jag anförde i motionen exempel på uppenbar grymhet vid behandling av djur, vilken under en lång tid fortgått, och styrkte detsamma med flera bevittnade intyg.

Personer, som av tanklöshet eller dåligt föredöme förledas till grymhet mot djur, korrigeras lätt. Och i svårare fall torde straffhotet i 18 kap. 16 paragrafen strafflagen verka tillräckligt avskräckande från att upprepa brottet. Men råa naturer taga sällan rättelse eller avskräckas. Då sinnet rinner till eller rusdryckerna spela in, trotsa de och framhärda i sina dåliga handlingar. I regeln äro djurplågåre också människoplågåre och såsom sådana fruktade och bli därför länge lämnade oantastade vid sitt djurplågeri. Bli de tilltalade, behöva de endast i det längsta hålla sig undan eller under rättegången anlita de många utvägar, som stå öppna att draga ut på målet, för att särskilt på landsbygden långa tider kunna utöva djurplågeriet. Ja, straffet avskräcker dem icke ens från att fortsätta. Under tiden äro djuren ohjälpligt hemfallna åt sina plågoandar, tills i bästa fall döden befriar dem.

För att råda någon bot mot detta missförhållande var det jag väckte min motion. Lagutskottet hemställde emellertid, att motionen icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda, och den avslogs i båda kamrarna.

Min framställning att kronobetjante- och polismyndigheter måtte för sådana fall beklädas med befogenhet att inskrida till djurens skydd, *under former och i en utsträckning, som tryggade mot övergrepp från deras sida*, vann varken medkänsla eller förstående.

Jag återkom år 1898 med en framställning i samma syfte. Motion nr 108 till andra kammaren. Nu stödde jag mitt yrkande på utlåtanden av 49 veterinärer, varibland flertalet distriktsveterinärer, till vilka riktats frågan:

Finner Ni av behovet påkallat, att — i synnerhet på landsbygden — polismyndigheterna erhålla befogenhet att under former, som trygga mot övergrepp, ingripa för att, tills dom genom rättslig åtal fallit, eller eljest rättelse kunnat vinnas, förhindra djurplågeri genom att taga det plågade djuret om hand och i värsta fall nedslakta det?

Av de 49 svarade 46 obetingat *ja*. Jag ber att i sin helhet få hänvisa till bilagan till motionen nr 108 och vill här endast framhålla, att flera av svaren ådagalägga, att sådant ingrepp från polismyndigheters sida, som jag ifrågasatt, redan nu äger rum vid sidan av lagen. Till förekommande av övergrepp föreslås föregående besiktning av veterinär eller vittnesintyg. Flera föreslå befogenhet för ordningsmyndighet att hålla tillsyn över att uppenbar grymhet ej begås mot djuren. En av de tre, som ej finna åtgärder i min framställnings syfte behövlige — biträdande statsveterinären i Stockholm — anser det dock »vara av behovet påkallat att vederbörande myndigheter i så väl städer som på landsbygden ej blott erhålla befogenhet, utan förständigas att anordna en efter förhållandena i varje särskilt fall avpassad tillsyn i och för djurplågeriets förhindrande».

I min motion yrkade jag med hänvisning till förestående sakkunniges omdömen, att 18 kap. 16 paragrafen måtte *fullständigas* med särskilt avseende på erhållande av skydd mot fortfarande eller upprepad svårare misshandel.

Även denna min motion avstyrktes av lagutskottet. I första kammaren höjdes tvenne röster för densamma, däribland kammarens dåvarande högt ärade vice talmans. Motionen avslogs emellertid. Andra kammaren biföll motionen efter en mycket ingående debatt.

Uppmuntrad av denna framgång återkom jag redan påföljande år och hemställde i motion nr 26 i andra kammaren, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för riksdagen framställa förslag till sådan ändring av 18 kap. 16 paragrafen strafflagen, att dels den nu gällande inskränkningen, enligt vilken straff för djurplågeri inträder allenast i det fall, att det misshand-

lade djuret är i någons ägo, upphör att gälla, dels såsom straffbart djurplågeri blir att anse ej blott sådan misshandel, som kan sägas hava sin grund i uppenbar grymhet, utan ock all annan rå och för den allmänna rätts- och sedlighetskänslan sårande misshandel av djur, dels slutligen straffpåföljden blir bestämd så, att även frihetsstraff kan å förseelsen följa».

Härvid har jag som synes för tillfället frånfallit det önskemålet, att åt polismyndighet — och vid dess sida såsom i en del stater åt djurskyddsföreningars därför särskilt utsedda ombud — kunde lämnas befogenhet att ingripa för att *förhindra* att misshandel fortfarande utövades. Jag fann tiden ännu ej mogen, särskilt inom domarekåren, för ett framsteg i denna riktning och, för att ej lägga stötstenar i vägen för andra reformer i berörda lagrum, som möjligen kunde vara ägnade att indirekt befordra även mitt huvudsyfte, lät jag den frågan tills vidare vila.

Lagutskottet var emellertid obevekligt. Dock reserverade sig mot utlåtandet i sin helhet tre ledamöter, mot vissa delar av motiveringen en ledamot och ytterligare tre mot utskottets hemställan om avslag å motionen, i vad densamma åsyftade skärpning av straffet för djurplågeri.

I denna sista del blev också motionen bifallen även i första kammaren efter mycket verkningsfulla anföranden av några av kammarens mest inflytelserika talare.

Riksdagen beslöt att anhålla hos Kungl. Maj:t om förslag till sådan ändring i 18 kap. 16 paragrafen strafflagen, att i straffsatsen för djurplågeri upptoges jämväl frihetsstraff.

Sedermera har även, efter motion av herr Nydal, en ändring skett i det i mitt första led gjorda yrkandet, så att »egna och andras kreatur» utbyttts i lagen mot »djur».

Men alltjämt står det stora och viktiga önskemålet, att ett fortsatt grymt förfarande mot djur må kunna *förhindras*, öppet.

År 1899 kunde den främste talaren i första kammaren för straffskärpning från rättens ståndpunkt framhäva, att djurplågeri ej straffas för djurens egen skull utan såsom sedlighetsbrott, i den mån djurplågeriet kränker den allmänna sedlighetskänslan. Formelt är denna ståndpunkt fortfarande giltig. 18 kap. avhandlar *sedlighetsbrott*. Men har ej den allmänna meningen under de 15 år som sedan förlupit tagit stora steg framåt mot en ansvarsfullare uppfattning om våra plikter vid behandling av djuren? Är det verkligen fortfarande i uteslutande *själviska* syften vi äga lagstifta mot djurplågeri — till stävjande av endast den mest *uppenbara grymhet* mot våra stumma tjänare?

Har icke något som fått namn av »djurens rätt» — tack vare främst djurskyddsföreningarnas erkännansvärda strävanden — fått insteg i våra samveten? Och bör icke de Krallska hästarnas och Manheimerhundens prestationer åtminstone mana till bättre eftertanke huru vi tillvarataga våra plikter mot djuren?

Må vara, svarar man kanske, men icke kunna vi tillmäta polismyndighet rätt att *direkt* inskrida mot djurplågeri? Det ges ju andra förhållanden utom djurplågeri, varunder sådant förfarande ej tillstädjes.

Visserligen, men de, som då äro lidande, äro människor, som kunna något åtgöra för att undfly brottslingen eller att skydda och försvara sig och påkalla hjälp. Djuren äro i de flesta fall hjälplösa i våldsverkarens händer. De skola bringas till ursinne, innan de, mycket undantagsvis, söka försvara sig, och deras stumma klagan och vädjan till människors barmhärtighet hör ingen. Däri ligger en djup skillnad. I andra länder har man också ej skytt att taga ett ansenligt steg i den riktning jag föreslagit.

Så återstår invändningen att en föreskrift i lagen av antytt slag är svår att formulera. Det är möjligt, men med god vilja går det säkert. Man befarar också att i sin tillämpning lagen skulle komma att gå längre än som är skäligt. Därför kan alltid rådas bot.

Är det ej betecknande att behovet av en sådan lag blivit så trängande, att det föreslagna förfarandet ej sällan *måste tillgripas utanför lagen*. Jag återoppar härvidlag de av mig till 1896 och 1898 års motioner fogade intyg och bilaga. Denna fordran från förnämligast veterinärernas sida, som där kommit till uttryck, träder nu fram med ständigt växande styrka från även polismyndigheternas sida.

Till bestyrkande härav lämnas härmed även från de närmaste åren några belysande utlåtanden i fråga bland de många som stå till buds.

1912.

Kronolänsman Norman i Spånga har uttalat, att han visserligen i flera fall ingripit och omedelbart förbjudit hästarnas användande, men att detta skedde utan stöd av lagen. Han framhöll önskvärdheten av att sådana bestämmelser utfärdades, att då djur anträffas misshandlade eller eljest vanvårdade allmänna åklagaren hade rätt att omedelbart skilja djuret från dess ägare och i övrigt vidtaga de åtgärder, som kunna anses nödiga för djurets vård och djurägarens ställande till ansvar. Enligt nu gällande lagbestämmelser har länsman icke rätt att genast ingripa till djurens skydd.

(Meddelande till Centralförbundets byrå den 1 november 1912.)

1913.

De svenska djurskyddsföreningarnes Centralförbund.

Kronolänsman *C. E. Esseen*, Strömsholm.

Åberopande bifogade tidningsurklipp skulle vi sätta värde på att till vårt redan samlade material få även resultatet av ifrågavarande mål, och får jag därför vördsamt utbedja mig ett meddelande härom. Tillika skulle jag vara tacksam för ett uttalande av Eder, huruvida Ni anser en förändring av lagen behövligen för att i t. ex. ett fall som detta kunna direkt ingripa och förhindra fortsatt djurplågeri genom att skilja djuren från ägaren, om det skulle visa sig att djurplågeriet, trots åtalet, fortsättes.

Tacksam för Edert värderade meddelande har jag äran teckna

med utmärkt högaktning

A. Christell.

Djurskyddskonsulent.

Svar: Synes mig synnerligen önskvärt och finnas flera fall, då tydligt kan påvisas nödvändigheten av ett sådant ingripande!

1914. *Från en enquête.*

Utan att vilja ingå särskilt på frågan, vilka lagstiftningsåtgärder kunna anses vara av behovet mest påkallade, vill undertecknad, som lämnats tillfälle yttra sig, härmed endast påvisa en enligt mitt förmenande synnerligen avsevärd brist uti vår svenska lagstiftning beträffande djurskydd.

Den åtgärden nämligen av åklagare eller polismyndighet att fråntaga en person, som genom grymhet, vanvård, oförstånd att sköta djur eller dylikt gör sig skyldig till straff enligt djurskyddsparagrafen, de djur, som äro i hans ägo eller vård, finnes icke i vår svenska lag anbefalld eller ens tillåten, huru svåra omständigheterna än kunna vara. Åklagaren äger sålunda icke rätt vare sig att fråntaga en person hans djur och bereda djuren bättre vård eller, om så måste anses nödvändigt, låta nedslakta djuren, om också dessa äro så misshandlade eller vanskötta, att de ej ens hava krafter kvar att själva resa sig, utan på grund av endast misskötsel nästan äro halvdöda. En sådan åtgärd att på ett eller annat sätt befria djuren från lidande, huru väl befogad den från mänsklig synpunkt än kan vara, skulle helt säkert bereda den, som vidtog åtgärden, böter för egenmäktigt förfarande, därest åtal mot honom skedde, och detta på den grund att åtgärden i fråga icke hade stöd i lag.

Undertecknad har själv för omkring ett år sedan varit i tillfälle att erfara, huru maktlös åklagaremyndighet kan stå i dylikt fall, och kan

icke underlåta att relatera förhållandet för intresserade till belysande av frågan. Det hade kommit till min kännedom, att uti en mindre, avlägset belägen gård djuren voro synnerligen illa behandlade. Jag avreste till platsen för undersökning. Där mötte mig en sorglig syn. En nästan fullkomligt mörk ladugård, saknande fönster, med en kreatursbesättning av ett par oxar, två kor och en kalv, samt ett likaså mörkt stall med en häst, samtliga djuren så ytterligt misskötta, att det nästan trotsar beskrivning. Spillningen efter djuren tycktes icke vara bortförd på lång tid, djuren, som lågo i denna smörja, voro ytterligt avmagrade och såriga samt kraftlösa, så att de, på ett undantag när, ej kunde resa på sig. Gården ägdes av en åttioårig gubbe med hans lika gamla hustru. Dessa som själva skötte gården utan tillhjälp av tjänare, voro icke blott oförmögna att vårda djuren, utan saknade delvis även vilja därtill på grund av en nästan otrolig snålhet.

Uti nu i korthet relaterade fall hade naturligtvis den enda rätta åtgärden varit att fråntaga den åttioårige, orkeslöse och snåle gubben hans djur och bereda dessa en lämplig vård. En sådan åtgärd ägde likväl åklagaren, som sagt, icke befogenhet att vidtaga, ehuru det måste vara alldeles uppenbart, att i nämnda speciella fall ägaren var fullkomligt olämplig att längre sköta djuren.

I förbigående må nämnas, att genom enskild påtryckning förmådde jag några släktingar till ägaren att inverka på denne så, att han godvilligt medgav, det dessa finge sköta djuren, vilka djur sedermera av dessa inköptes; ett av djuren måste dock ett par dagar efter mitt besök nedslaktas. Hade likväl icke genom undertecknads nämnda påtryckning, vilken måste betraktas såsom en fullt privat sådan, djuren sålunda kommit från sin ägare, hade de stackars djuren säkerligen i lång tid måst lida samma fortsatta elände.

En synnerligen välbefogad åtgärd i lagstiftningshänseende vore sålunda att söka inverka på dem, det vederbör, att få en utredning i antytt syfte, så att med åklagarbefogenhet utrustad polismyndighet finge icke blott rätt, utan även skyldighet att vid behov skilja djuren från deras ägare på dennes bekostnad; vid fall, som icke vore alldeles uppenbart, naturligtvis först efter veterinärs tillstyrkande utlåtande. Åtgärder i sådant syfte äro, enligt undertecknads åsikt, att hänföra till ett praktiskt djurskyddsarbete.

Kronolänsman
G. Göthman,
Gnesta.

Ur Djurvännernas Tidning.

Svältfödda kreatur, som skiljas från sin ägare.

Länsstyrelsen i Malmö ingriper på anmodan av Centralförbundet.

Den 22 maj 1914 mottog Centralförbundets byrå telefonmeddelande från ordföranden i Höganäs djurskyddsförening angående ett svårare djurplågeri. Lantbrukaren Bengt Nilsson i Buskeröd, Väsby, hade under en längre tid till den grad vanvårdat och svältfött sina djur, två hästar, tre kor och en kalv, att då djurskyddsföreningen erhöll kännedom därom, redan en ko hade dött och de andra djuren voro så utmagrade, att de ej kunde stå på benen utan lågo i stallet, på bara jorden, utan något slags strö under sig. Såväl veterinär som länsman hade besiktigat djuren och ålagt ägaren att giva dem föda, dock utan påföljd. Stämning hade uttagits på mannen, men han *vägrade* att giva djuren föda och att motaga erbjudet hö och halm.

Sedan Centralförbundet per telefon satt sig i förbindelse med länsstyrelsen i Malmö, som fick del av de upprörande detaljerna, förordnade denna *telegrafiskt* vederbörande länsman att låta bortföra djuren för erhållande av vård. För inköp av foder förskotterade Centralförbundet det erforderliga beloppet.

Vid transporten måste korna formligen bäras ut ur stallet och forslas på vagn. Enligt senare ingånget meddelande ha korna måst nedslaktas, enär någon förbättring i deras tillstånd icke inträtt — de förmodde icke ens röra sig, utan lågo alltjämt på samma sida. Man tror, att hästarna kunna repa sig.

Åklagaren har nu yrkat ansvar för »djurplågeri under synnerligen försvårande omständigheter».

Fallet är i sin ytterlighet dess bättre mera sällsynt i djurskyddets historia, ehuru liknande tilldragelser ingalunda saknas, men det äger sitt stora intresse för djurskyddsarbetet så till vida, att det givit oss bevis på att myndigheterna verkligen kunna, där omständigheterna så påkalla, låta skilja illa hanterade djur från deras ägare — en rätt, som mången menar, att myndigheterna sakna.

1915.

Till De svenska djurskyddsföreningarnas Centralförbund.

I Eder ovan åberopade skrivelse ombads jag att göra ett *uttalande* angående det förhållandet, att *polismyndighet icke äger rätt att i fall, där*

sådant kan synas av behovet påkallat, skilja det plågade djuret från sin ägare för att förhindra ett fortsatt djurplågeri. Flera än en gång har jag brytt min hjärna inför denna sak och lyckligtvis, fastän — jag medger det gärna — i direkt strid mot gällande lag och praxis, alltid funnit någon utväg för att åtminstone för en halv dag eller så få djuret skilt från dess plågoande. Med den erfarenhet jag såsom polisman sålunda vunnit i dylika saker, kan jag ej annat än betrakta det som en brist, att icke strafflagens 18 kap. 16 § är avfattad på sådant sätt, att den ger t. ex. allmän åklagare rätt att omedelbart och intill dess faran för en fortsatt grymhet är överstånden skilja djur från den som mot sådant visar uppenbar grymhet. Utan att för tillfället vilja ange exempel på, huru ett sådant tillägg till lagen skulle lyda, finner jag dock saken avhjälpst med allenast några få ords tillägg till ovan angivna lagrum.

Med utmärkt högaktning

Martin Winlöf.

Stadsfiskal i Örnsköldsvik, förut i Piteå.

Ur de anmälningar om dylika fall, som till Djurskyddsföreningarnas Centralförbund och andra djurskyddsorganisationer ingått från lokala djurskyddsföreningar i landet, skall jag icke göra några utdrag, när de ju kunna betecknas såsom uttryck för en särskild ömsinnet om djuren, som här ej kan komma i betraktande. Jag åberopar alltigenom endast sakkunniga och de om denna angelägenhet närmast erfarna och hoppas härmed ha till fullo ådagalagt att lösningen av denna viktiga fråga, som alltsedan år 1899 fått anstå, ej längre bör undanskjutas.

Jag tillåter mig på grund härav vördsamt hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av eller tillägg till 18 kap., 16 § strafflagen, att polismyndighet, under förbehåll, som trygga mot övergrepp, må lämnas befogenhet att vid fall av fortfarande grymhet mot och misshandel av djur, varvid rättelse ej genom lämpor eller i den ordning lagen nu föreskriver vinnes, på ägarens bekostnad taga vård om sådant djur och i värsta fall låta nerslakta det.

Stockholm den 25 januari 1915.

Edvard Wavrinsky.